

Пътуването на този пътенисец през балканските страни било в тясна връзка със събитията, които решили съдбата на народите от Югоизточна Европа и Средния Дунав за близо две столетия. През 1520 г. умрял енергичният и жесток султан Селим I (1512—1520), който завладял Кюрдистан, Сирия, Палестина, Ливан, Египет, част от Арабия с Мека и Медина, Алжир. Неговият приемник на престола — Сюлейман I Великоленни (1520—1566), обърнал погледа си главно към Европа. Балканските страни били вече подчинени и сега дошъл редът на Унгария.

Още на следващата година след възшествието си на престола Сюлейман предприел поход, който завършил със завземането на Белград, считан дотогава за надеждна цитадела на християнството. Нахлуването в Унгарската равнина било временно отложено поради грижите, които създавала на Портата държавата на рицарите от Йоанитския орден на остров Родос. Установили се там след изгонването им от Палестина, рицарите-йоанити поддържали силен флот и с фанатична решителност водели борба с османците по море, нападали техните кораби и пречели на връзките на столицата Цариград с османските владения на юг в Азия и Африка. Сюлейман построил голям флот, снабдил го добре с артилерия и боеприпаси и с целта на близо 100 хиляди жертви успял да завладее острова (1522 г.).

През 1526 г. огромна армия с триста оръдия потеглила от Белград и навлязла в Унгария. При Мохач тя унищожила неколкочислената унгарска войска, като на бойното поле останал и трупът на Людовик II, който бил същевременно и чешки крал. Сюлейман влязъл в Буда без бой. През 1529 г. близо 250-хилядна османска армия с 300 оръдия обсадила Виена, но обсадата завършила безрезултатно и Сюлейман II се завърнал. През следващите две години Фердинанд се опитал да влезе в Буда, но не успял. Това дало повод за нов поход на султана към столицата на Хабсбургите. Този път османската армия била спряна от малката крепост Кьосек в Източна Унгария и планът на Сюлейман да завладее Виена и този път се провалил.

Още преди този поход Фердинанд изпратил през 1530 г. пратеници да водят преговори за мир със султана. Те били водени от Никола Юришич и кралския наместник в Крайна граф Йозеф фон Ламберг. Никола (Микулица) Юришич бил хърватски благородник, който преминал на служба при Фердинанд още през 1522 г. и през 1526—1527 г. бил върховен командир на австрийските войски срещу турците. Юришич бил също пълномощник

на Фердинанд на събора на хърватските съсловни представители през 1527 г., а след завръщането си от султанската столица той бил именно този храбър и непреклонен началник на крепостта в Кьосек, за когото се говори по-горе.

Юришич и Ламберг имали инструкции да преговарят за мир или примирие. Срещу годишна пенсия за султана от 100 хиляди гулдена и подарък за великия везир от 10 хиляди гулдена пратениците трябвало да се опитат да склонят Портата да признае правата на Фердинанд над Унгария, да изтегли турските войски от унгарските и хърватските крепости и същите да престанат да нанасят щети на земите и поданиците на краля. Посланиците успели да издействуват само едногодишно примирие.

Сред 37-те души, които влизали в състава на посолството, като „латински преводач“ бил включен Бенедикт Курипешич. Той бил роден в Обернбург, градче, намиращо се в Южна Щирия, близо до границата в Каринтия. Името на Курипешич, славянският край, от който произхождал, и владеемето на славянски език издават славянския му произход; най-вероятно той бил словенец, но знаел също немски и латински език. Знанието на латински език, позоваванията на римската история и изобицо съдържанието на неговото скромно книжовно наследство показват, че Бенедикт Курипешич бил образован човек, който познавал добре политическите и религиозните отношения в Турция и другите европейски страни.

По време на пътуването на посолството Курипешич, „за да не губи времето си напразно“, си водел бележки, които след завръщането си в родината издал в малка книжка под заглавие: *Itinerarium—Wegrayss Kun. May potschafft gen Constantinopel zu dem Türkischen Keiser Soleyman Anno [MD] XXX* (Итнерар, или пътуване на посолството на негово кралско величество до Цариград при турския султан [15] 30 г.). Книжката съдържа 32 ненумерирани листа. Името на автора и мястото на изданието не са отбелязани. Приема се обаче със сигурност, че тя е била отпечатана във Виена. Книжката е илюстрирана с 12 изображения предимно на босненски градове и сцени от приема на посолството в Цариград. Тази книжка сега е библиографска рядкост и се е запазила само в няколко екземпляра, единият от които във Виенската национална библиотека.

Първоначалният ръкопис на Курипешич не е известен, но се е запазил един съвременен препис в ръкопис, който през 1910 г. бил издаден от графиня Елеонора фон Ламберг-Шварценберг под заглавие: *Benedict Curipeschitz, Itinerarium der Botschaftsreise des Josef von Lamberg und Niclas Jurischitz durch Bosnien, Serbien, Bulgarien nach Konstantinopel 1530. Aus einer gleichzeitigen Handschrift neuherausgegeben von Eleonore Gräfin Lamberg—Schwarzenberg, Innsbruck, 1910.* По думите на издателката ръкописът, използван от нея съдържа също акварелни рисунки на градовете, намиращи се по пътя за Цариград. За съжаление тези илюстрации не са включени в споменатото издание.

От Б. Курипешич е останало още едно съчинение, което носи заглавието: *Eine Disputation oder Besprech zweyer Stallbüben, so mit küniglicher Majestät Potschaft bey dem Türkischen Keyser zu Constantinopel gewesen, die weil sie allda in ihrer beherbergung von dem Türcken versper, beschehen, darinnen alle Gewonheiten. Brauch, Glaub, Ordnung und Landesart der Türckey gemelt wirdt.*

*Von Herrn Curipeschitz lateinischen Oratorn (wie er von gedachten Stallbüben-
alda heimlichen gehört) beschriben, gantz nutzlich zu leseh.* В това съчинение
се говори за състоянието на турските военни сили, за раздорите между
християните, причина за всички беди, за несъгласията между папата и им-
ператора, предлагат се съвети за средствата и начините за изгонване на
неверниците, осъждат се учението и дейността на Лутер и пр. От това съ-
чинение се вижда, че Бенедикт Курипешич е познавал добре политическите
и военните проблеми в Европейския Югоизток и е реагирал живо на голе-
мите културни и обществени промени, които ставали по негово време в
Европа. Името на Курипешич се споменава в съвременната историческа ли-
тература обаче не заради това съчинение, а главно заради неговия пътен
дневник, в който са отразени впечатленията на автора — а вероятно и на
други по-просветени членове на посолството — от пътуването до Босфора
и обратно.

Курипешич започва своя пътепис от Любляна, откъдето групата на
Н. Юришич и Н. Ламберг потеглила на 21 август 1530 г. От дн. Босанска
Крупа, последния тогава свободен хърватски град, те преминали в турските
владения и за 16 дни пристигнали в Сараево. Оттам продължили на югоиз-
ток до Косово поле и после на запад през Враня и Брезник стигнали в Со-
фия на 2 октомври. 15 дни по-късно мисията била вече в Цариград. За
разлика от други подобни съчинения описанието на пребиваването на импе-
раторските пратеници в султанската столица, както и на приемите им от
султана и от великия везир, заема тук сравнително малко място. Завръща-
нето на мисията от Цариград е описано по-кратко, но и в него се срещат
интересни подробности. Потеглили на 22 декември 1530 г., те трябвало да
отпразнуват католическата Коледа по пътя. От Пловдив се насочили на-
право за Самоков и Кюстендил, оттам за Прищина, където излезли на
пътя, по който дошли. В Любляна пристигнали на 7 февруари 1531 г.

Към пътеписа на Курипешич следва да се прибави един кратък днев-
ник, който липсва в печатното издание от 1531 г. и се съдържа само в ръ-
кописния кодекс, използван от Елеонора фон Ламберг-Шварценберг. Него-
вото заглавие е: *Tagebuch und Meilenzeiger von Rapps in Unter-Österreich bis
nach Constantinopel* Дневник и показател на милите от Рааб в Долна Ав-
стрия [дн. гр. Гьор в Унгария] до Цариград). Този дневник представлява в същ-
ност само един кратък итинерар, списък, в който са дадени датите на пътуване-
то, станциите, времето на престоя и разстоянието между тях, изразено в нем-
ски мили. Той е бил съставен за един от участниците в посолството — зетя на Ни-
кола Юришич — *herr Andre von Puechaim, freyherr zu Rapps und Krumbach*
за когото е бил предназначен и преписът, намерен от Е. фон Ламберг-Швар-
ценберг. Итинерарът започва от Рааб, откъдето потеглил Пюхайм на 21 юли
1530 г. В Кишлаг (селище, намиращо се заедно с Крумбах североизточно от
Грац) Пюхайм се присъединил към Никола Юришич и с него пристигнали
в Любляна. Оттук до Цариград и обратно итинерарът е извлечение от стан-
циите за престой, споменавани в пътеписа на самия Курипешич. Макар и
кратък, разглежданият тук материал е полезен като прегледно изброяване
на наши крайпътни селища, имената на които в някои случаи са предадени
по-вярно, отколкото в самия пътепис.

Шо се отнася до дневника на Бенедикт Курипешич, следва да се отбележи, че това е не само първият по хронологичен ред пътепис за XVI в., но и едно от най-ценните и съдържателни описания на вътрешнобалканските земи от оная епоха. Авторът е водил своите бележки със съзнанието на един скромен, но истински представител на ренесансовото странознание и народознание. Ето как сам той обяснява мотивите, които са го накарали да се заеме с такава задача, и метода на работата си: „За да не губя напразно времето си, аз се заех, доколкото можех да видя и да разпитвам, да описвам най-грижливо всички дневни и нощни лагери за престой, планини, реки, долини, местности и положението на страните, през които минавахме, заедно с поминъка, привичките и обичаите на людете, живеещи в тях.“¹

По-късните изследвачи на балканското минало са оценили добросъвестността и наблюдателността на пътеписеца Курипешич. „Авторът като роден словенин, пише К. Иречек, с особена любов си записвал имената на реките, планините и селата, през които е минавал, та е забележил и някои любопитни работи върху жителите на страната, и техните нрави и обичаи; не е забравил да каже нещо за стари словенски надгробни надписи, които съгледал по пътя, и за народните песни, които са му били познати. Разбира се, че повече приказва за босненските и сръбските предели, гдето жителите са му били по-близки, но и онова, което пише за България, не е без важност и цена.“²

Обстоятелството, че Курипешич бил славянин и разбирал езика на населението из земите, които минал, му позволило да вникне по-добре не само в анатомията, бита и миналото, но и в душевния мир на балканските славяни. С оглед на поселищната история важно е това, че наименованията на селищата не са изопачени до неузнаваемост, както у някои други чужди автори. Курипешич е засвидетелствувал славянските, българските названия на редица наши селища, като Брезник, Слатина, Вакарел, Ветрен, Говедарово, Пловдив и др., вместо античните или турски форми, предпочитани от повечето пътеписци.

Важни сведения се съдържат в този пътепис за социалните отношения, за положението и данъците на балканското население. Почти никой автор не могъл като Курипешич да вникне така дълбоко в душата на балканските християни и да предаде техните настроения и копнежи по времето, когато османската държава и военна мощ била на своя зенит.

В балканската историческа литература пътеписът на Курипешич е използван досега предимно по студията на хърватския учен Петър Маткович от 1881 г.³ и тази на К. Иречек от 1883 г.⁴ Въпреки ерудицията и вещината на тези учени пътеписът на Курипешич е използван от тях доста свободно и е предаден със съкращения, които в статията на Иречек са по-големи. Това прави споменатите студии не съвсем подходящи за научно из-

¹ Ben. Curipeschitz, Itinerarium der Botschaftsreise... Innsbruck. 1910, S. 20—21.

² К. Иречек, Стари пътешествия по България от XV—XVIII столетие. Псп, г. II, кн. IV, Средец, 1883, с. 77.

³ P. Matković, Putovanja po Balkanskom poluotoku XVI veka. — Rad... kn LVI, Zagreb, 1881.

⁴ К. Иречек, цит. съч.

ползуване днес. През 1950 г. Д. Пеянович публикува в превод на сърбохърватски език пълния текст на първото издание на пътеписа от 1531 г.,⁵ като го снабди с подробен увод.

По-долу даваме оригиналния текст в български превод на пътеписа на Курипешич, по-точно на частта, отнасяща се по-непосредствено до българската история. Това е направено по изданието на Елеонора фон Ламберг-Шварценберг, в което се дават и различията с първото печатно издание на същия пътепис.

●

ИТИНЕРАР ЗА ПЪТУВАНЕТО НА ПОСЛАНИЦИТЕ
ПОЗЕФ ФОН ЛАМБЕРГ И НИКОЛА ЮРИШИЧ
ПРЕЗ БОСНА, СЪРБИЯ И БЪЛГАРИЯ ЗА ЦАРИГРАД
1530 Г.

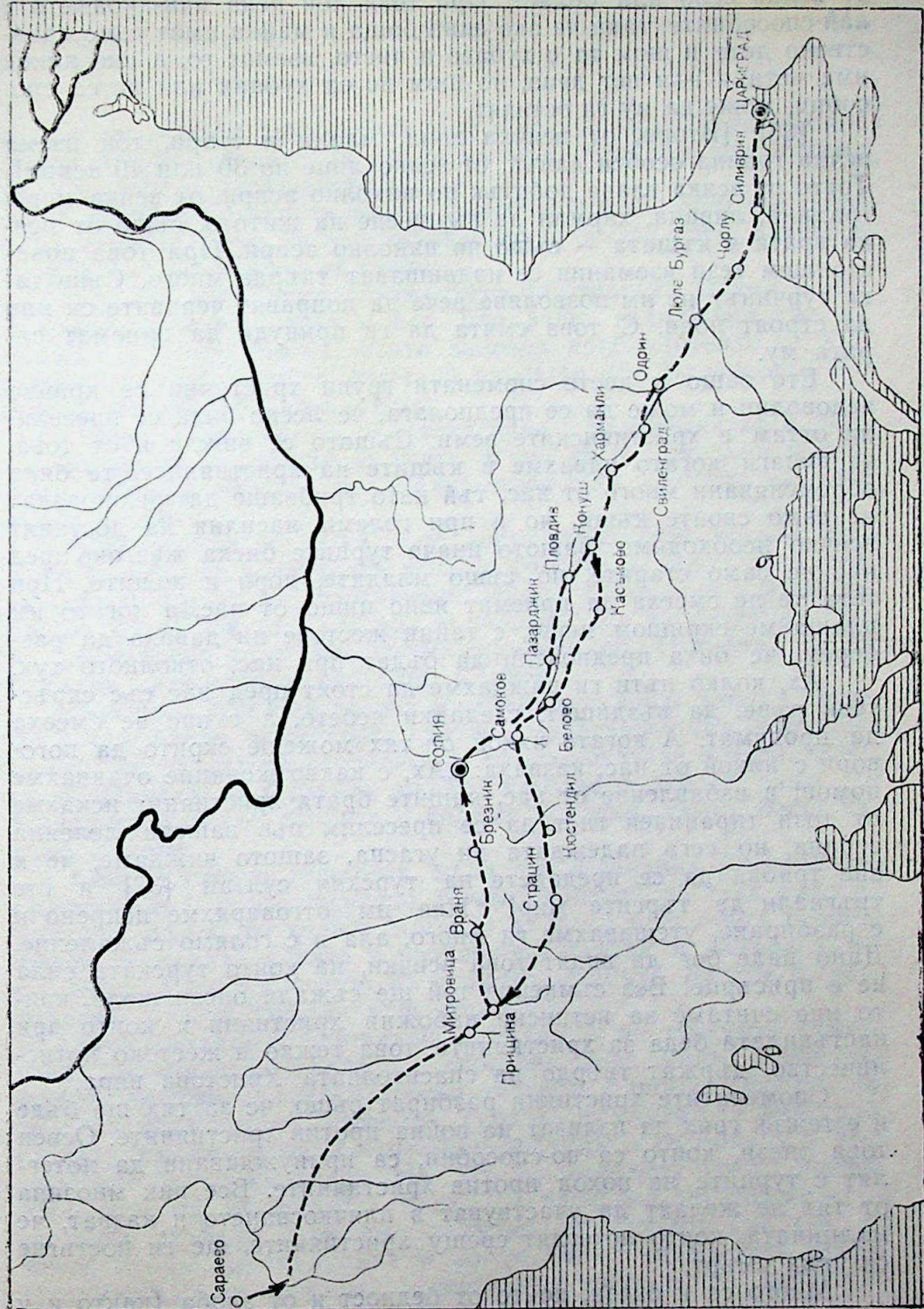
(34) Долна Босна преди всичко е съвсем планинска страна, навсякъде има големи гори и само на малко места, особено край границата, е обработена, защото често е плякосвана през Хърватско и от други места, особено докато Яйце е било в християнски ръце. Ето защо жителите не желаели да обработват твърде много страната си. Обаче след като турчинът завладял Яйце, те започнали да обработват голяма част от споменатата Долна Босна¹, която дълго стояла необработена.

В прославленото кралство Босна намерихме три народности с три вери: Първо, старите босненци, които са от римокатолическата вяра. На тях при завладяване на страната турчинът е оставил вярата им. Второ, сърбите, които тук наричат власи, а ние ги наричаме Zistzn² или мартолози.³ Те идват от Смедерево и Белград и изповядват вярата на св. Павел. Ние ги считаме също за добри християни, защото у тях намираме малка разлика от католическата вяра.

Третата народност са истинските турци, които са главно военни и чиновници и господствуват с голяма тирания над споменатите две народности поданици-християни. На последните турският султан е оставил вярата (освен на онези, които поради младежка необмисленост или лекомислие приемат турската вяра) само за да обработват земята. Позволил им е също да запазят свещениците, черквите и другите си наредби.

От обработваната земя те не били задължени да дават никакъв друг данък освен по един унгарски гулден на къща годишно, което прави 50 аспри. Но сега тази година, след като турчинът завзе по-голямата част от Хърватско и голяма част от Унгария, той започнал да потиска повече двете християнски народности и да ги обременява с повече данъци, а именно: Първо, той събира, както е обичаят в Турция, веднъж на няколко години третото, четвъртото или петото момче или мъжко дете

⁵ B. Kuripešić, Putopis kroz Bosnu, Srbiju, Bugarsku, i Rumeliju — 1530. Sarajevo, 1950.

от всяко село или област. При това той иска най-хубавите и най-способните, така че ако един баща и майка имат едно единствено дете и щом то е хубаво и чисто, вземат го, а ако някой има четири или пет деца, но щом не са хубави или не са способни, може да му ги оставят.

[36] [Второ, от всички хора, млади и стари, той взема всяка година особен данък, от всяко лице по 30 или 40 аспри]. Трето от всяка глава добитък по няколко аспри, от всяка нива, градина, ливада, харман за вършеене на житото, също от всяка врата в къщата — също по няколко аспри. При това понастоящем тези вземания се надвишават твърде много. Същото така турчинът не им позволява вече да поправят черквите си или да строят нови. С това смята да ги принуди да приемат вратата му.

Ето защо и двете споменати групи християни са крайно недоволни и може да се предполага, че лесно биха се преселили оттам в християнските земи. Същото се вижда и от това, че винаги когато идвахме в къщите на християните, те бяха обременявани много от нас, тъй като трябваше да ни опразват не само своите къщи, но и при големи насилия да доставят всичко необходимо. Защото иначе турците биеха жестоко пред нас не само старите, но също младите, дори и жените. При това те не смееха да приемат явно нищо от нас, а когато им плащяхме скришом нещо, с тайни жестове ни даваха да разберем, че биха предпочели да бъдат при нас, отколкото тук.

Ах, колко пъти ги виждахме да стоят пред нас със скръстени ръце, да въздишат, гледайки небето, а с нас не смееха да продумат. А когато някой от тях можеше скрито да поговори с някой от нас, казваха: „Ах, с какво желание очаквахме помощ и избавление от вас, нашите братя християни; искахме от този тираничен гнет да се преселим във вашата лелеяна страна, но сега надеждата ни угасна, защото виждаме, че и вие трябва да се предадете на турския султан [37] и сте тръгнали да търсите мир!“ Ние им отговаряхме искрено и с разбиране, утешавахме ги много, ала и с голямо съжаление. Дано даде бог да видят това всички, на които турската сила не е присърце! Без съмнение той ще съжали онези люде, които ние считаме за истински набожни християни и които при настъпилата беда за християните, това тежко и жестоко потисничество, държат твърдо на спасителната Христова вяра.

Споменатите християни разбират също, че за тях ще бъде и е тежък грях да излизат на война против християните. Освен това онези, които са по-способни, са принуждавани да потеглят с турците на поход против християните. Все пак мнозина от тях не желаят да участвуват в плякосването и казват, че малцината, които потеглят срещу християните, ще ги постигне сигурна смърт.

Много са и онези, които от бедност и от злоба (както и у нас се срещат много лоши хора) с готовност тръгват на война

срещу нас и дори преминават към турската вяра, като казват: „Щом вие не искахте да ни помогнете, сега пък ние искаме да помогнем за изгонването ви.“

Споменатите християни от двете групи се обличат също като турците, само че християните носят дълги коси, а турците стрижат половината си глава. . .⁴

[43] Тук аз описах положението на страната Долна Босна и хората, които живеят в нея. Ето защо задължени сме да опишем и Горна Босна, която започва приблизително от Сараево и продължава до днешния ни лагер при Звечан или Косовска Митровица на река Ибар.

Първо, Горна Босна не е така дива и планинска като Долна Босна, но е опасана с дълги и високи възвишения и планини. Обработени ниви има малко освен тези, които се намират около Сараево.

Жителите на страната са от двете народности, именно турци и сърби. За последните вече се говори. Те имат свои свещеници и черкви по християнския закон, също и три манастира, за които току-що говорих в дневника си за днешния ден, за понеделник и за последния неделен ден. Основани са от гръцкия император, наречен цар Стефан.⁵

Повечето турци са военни и чиновници, които заемат служби и получават от турския султан възнаграждение, наричано тимар. Те живеят по дворовете си из споменатата страна, именно от Пруска до Сараево, където пребивава Хозрев паша. Те господствуват над сърбите с голяма тирания, както беше казано по-горе.

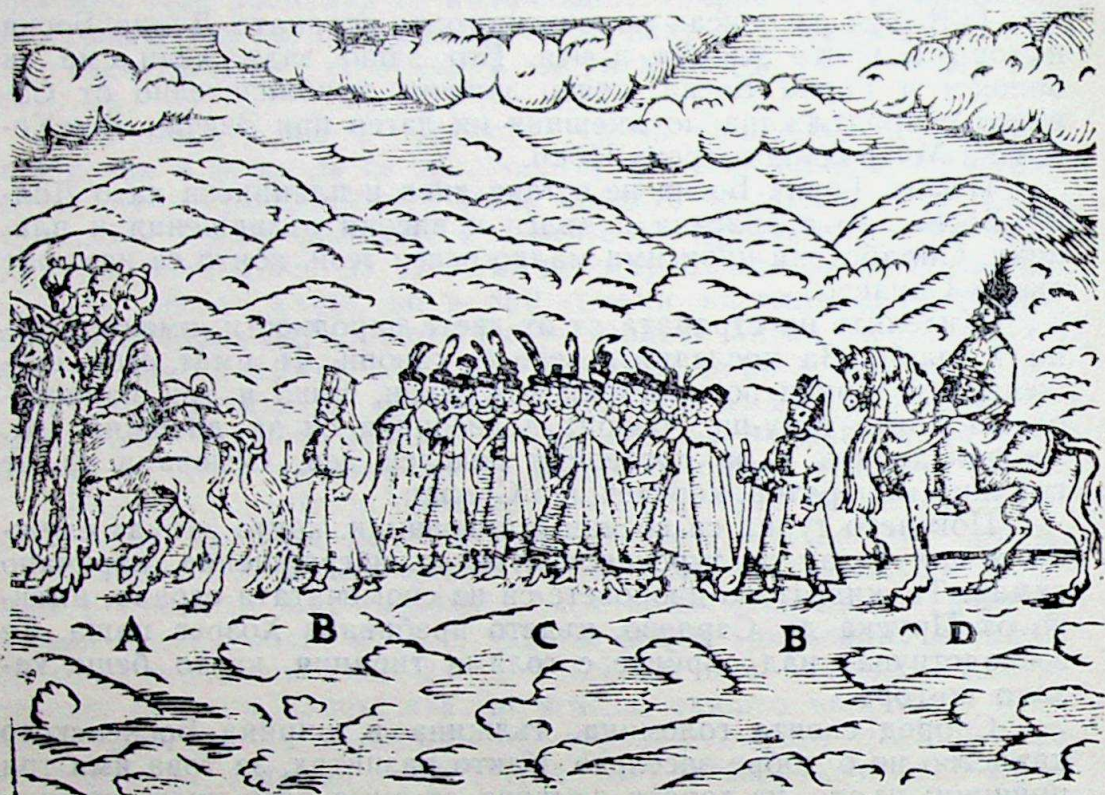
Според своята големина, дължина и ширина Босненското кралство не е добре заселено. Както разпитах, за това има три причини: първо, че хората измират от чума вече много години; второ, че поради новите и необичайни налози и данъци и непоносимото потисничество на властта сърбите, чичите и мартолозите мясово бягат от тези земи.

[44] Третата и най-важна причина е, че турският султан взема от страната младите и способни хора, както беше споменато по-горе, и всички негови еничари и най-храбри служители и началници са босненци. Турците ги считат за най-храбри, най-изпълнителни и най-верни войници и ги обичат и хвалят като истински турци. На тях се доверяват много повече, отколкото на истинските турци. Те наистина по снажност и сръчност лесно се отличават от останалите турци. Тъй като са много по-високи, по-хубави и по-сръчни от истинските турци, турският султан ги взема в двора при себе си. По тази причина в Босна са останали много по-малко хора.

На много места в страната има сребърни руди и места за промиване на злато, каквито видяхме доста. Вижда се, че в християнско време Босна е била една хубава, добре обработена страна, също на много места е имало и лозя (сега има

само около Вишеград и Нови пазар). Възможно е от двете страни — към морето и от другата страна към Дунав и Сава, накъдето страната се простира широко, там ние не минахме — да се обработва добре. Защото около пътищата земята е най-зле обработвана поради това, че турците при преминаване на-

Императорска мисия, ескортирана от еничари и спахин. (С. Швайгер, 1577 г.)

сам и натам им отнемат насила всичко, каквото имат, а срещу това не им дават нищо. Дори залька от устата им изтръгват и отнемат като лакомни и грабливи псета, вълци и лъвове. Ето защо горките люде държат и обработват нивите си само в планините и височините далеч от пътищата.

В кралство Босна всеки трябва да е екипиран за война, именно да има налице 8, 10 или 12 коня [45], и щом бъде призован, под страх да загуби живота и имота си трябва да се яви във войската. Тези, които са служели и получават от султана служба, възнаграждение или тимар и се покажат непослушни или най-малко не се подчинят, макар и веднага да изтъкнат причини за това, султанът им отнема службата, възнаграждението или тимара. Последният се състои от няколко села, които са подчинени на султанския служител, който ги преотстъпва на друг, който се показва по-изпълнителен, или на този, за когото се говорят хубави неща. Сега турският султан иска тези, които държат служби, възнаграждение или тимар

в Босна, да заминат за Унгария и там да получат тимари. А онези пък, които желаят да останат тук, да плащат данъци и налози като останалите селяни. Защото, след като намисли да владее Унгария и Хърватско, султанът иска да държи босненците само като граничари. Ето защо сега служителите, които имат тимари или служба, почти всички отиват в двора при султана, за да се отърват от тази мерка или да ѝ се противопоставят.

В Горна Босна намерихме много черкви и сръбски свещеници, също и манастири със сръбски и гръцки калугери, кръстове и гробове, както и други християнски знаци. От това стигнахме до мисълта, както и те наистина потвърдиха, че преди време те, техните царе и боляри, са се сражавали юнашки в люти битки за Христовата вяра — бойните полета на някои видяхме, — и че турчинът не е могъл да ги подчини другояче, освен като им остави християнската вяра. Има много области в страната, на които турците сами признават славата, че досега не са успели да ги завладеят със сила, но че те сами са се предали като поели повинности, данъци и тегоби при условие, че ще бъде запазена вярата им.

[46] Ах, боже, какво нещастно и злочесто вавилонско пленничество и робия! Дано всемилостивият бог пожелае да ги избави скоро с милосърдието си! Сред тях и турците не смеят да живеят, защото се страхуват от тях, а и мнозина тайно са убивани от тях.

Същите сърби, които заварихме верни на християнството, показаха много обич към нас. Веднъж дойде един старец и каза на младите: „Видите ли, някога и при нас е имало в тая страна владетели. Ах, боже, ние винаги сме се надявали, че вие наново ще ни освободите, сега обаче вие сте тръгнали да се предаде на турския султан. Виждаме, че султанът иска да стане господар на целия свят. Но, молим ви, постоянствавайте в християнската си вяра; правете, както и ние, които при цялата си неволя отстояваме твърдо вярата си!“ Ние им изказахме много най-добри утешения, повече, отколкото очаквахме.

Ах, бог трябва да се смили, щом угнетените, страдащи, изоставени бедни християни насърчават нас във вярата. Дано даде бог гласът им да се разнесе из Римската империя, която трябва да застане начело на цялото християнство, та да би се засрамил онзи, който желае да бъде добър християнин, а не показва това с дела.

На 24 септември, събота, потеглихме от тържището Митровица⁶ през Косово поле и стигнахме до един хубав зидан мост и отгатък него в едно голямо тържище Вучитрън⁷, сетне в полето до един зидан гроб на един турски султан, който на това място бил промушен с меч. [47] Сетне поехме наляво към един град Прищина и там спяхме.

Както казах, в споменатото Косово поле се намира зидана

гробница във вид на четириъгълна кула на един етаж, добре украсена с кръгъл оловен покрив. В нея е погребан осмият поред турски султан Мурад.⁸ Когато воювал с войската си против деспота⁹, който тогава бил княз или маркграф на Сърбия, на същото това място султанът бил прободен с кама в походната си палатка от един стар сръбски юначен мъж на име Милош Кобирович¹⁰. По-късно в историите е описано как е станало това.

Онзи път, когато султан Мурад потеглил с военната си сила за Косово поле срещу споменатия княз или маркграф, същият деспот събрал войската си и въоръжен, потеглил срещу султана с намерение да се бие с него. При деспота бил и споменатият Милош Кобирович. Кобирович бил прославен и заслужил рицар, който вършел много подвизи, за които и днес още в Хърватско и неговите предели се пеят много песни. Въпреки това той бил подозиран от своя господар деспота, че уж се договаря с враговете му и поддържа тайни сношения с тях. Но с това се вършела неправда към Кобирович [48], както показват и делата му. Както често се случва на този лош свят, всичко било от завист към неговата чест, че той толкова дълго, чак до старините си, преминал през толкова опасности и извършил толкова подвизи. Князът станал нещо неблагоприятен към него, не го обичал и не проявявал милост към него, както преди и както изисквали заслугите му. Старият рицар търпял дълго това отношение.

Веднъж в бойния стан князът покънил на вечеря много млади благородници и служители на трапезата си в знак на почит, но стария рицар Кобирович оставил да стои до трапезата. Тогава сарият юнак разбрал съвсем ясно какво недоверие и неприязън господарят му хранел към него. За това бил опечален и това му причинило неопишуема болка. Той замислил с голяма решителност да покаже с чест невинността си и да отмъсти на клеветниците си.

Когато свършила вечерята, той започнал с разбито сърце да говори на своя господар, маркграфа, и казал: „Господарю, не знаеш ли колко често рискувах рицарски живота си на твоя служба срещу враговете ти; аз не извърших моите подвизи за никой друг, а ти ме остави, мене, твоя стар служител, да стоя до трапезата и окажа на младежите — които още не са видели това, което аз съм вършел — много почести за мой позор. За ради това, господарю, нека бог те пази, сега си отивам и искам да засвидетелствувам вярната си служба, за да разбереш, че съм бил много по-достоеен за чест от тези, които постави на масата си; защото искам да сторя това, което те никога не са помислили да сторят; искам да сложа край на войната ти, за която трябва да отдам живота си.“

След тези думи Милош Кобирович препуснал и отишъл в лагера на турския султан. [49] Когато маркграфът и хората

му чули това, помислили, че той ще ги нападне, и викали след него. А когато турският султан и войниците му научили за идването на Кобилевич, зарадвали се на това и помислили, че идва за добро, а и той давал вид да се мисли така. Приели го радушно, защото знаели добре за неговите похвални дела, и го завели при султана, който наредил да отиде при него. Обаче той искал да говори насаме със султана по важни въпроси. Султанът му разрешил, като мислел, че той ще му разкрие как ще му помогне за победата над маркграфа. Когато останали сами, султанът вдигнал крака си, за да го целуне (такъв е бил обичаят на турските султани по онова време). Старият рицар заговорил: „Колко унижително е един християнин да целува краката ти! Затова сега ще получиш наградата си.“

Като се навел да целуне крака, Кобилевич извадил камата от ръкава си и разпорил корема на султана чак до сърцето. Той заедно със стона изгубил и живота си. Настанала суматоха, рицарят дотичал до коня си и се качил на него, но въпреки това бил убит на коня. Между това до войските на сръбския деспот достигнали виковете, от които се разбрало как той е убил султана и как заради това е бил пребит. Едва сега господарят познал своя верен служител. Турците, които загубили своя султан, се обърнали в бягство. Така деспотът и войската му, страната и населението били избавени този път от турците.

Ах, Кобилевич, не мислел ли всеки, че ти ще си отмъстиш на твоя немилостив господар и на твоите [50] завистници с техните недостатъци и ще ги предадеш в ръцете на врага? — Но ти си се кръстил християнски и на лошото отвърщащ с добро, дори живота си даваш за своите завистници и за да избавиш отечеството си от ръцете на врага. Затова в паметта на хората ти си като онези двама римляни: като Сцевола¹¹, който изгаря собствената си ръка, за да не извършат това неговите началници; също Марк Курций¹², който скача в рова и умира, за да спаси родината си.

От това време нито един турски султан не подава вече крака си за целуване, а ръката и двама паши държат под мишци онзи, когото султанът приема и му подава ръката си за целуване, та никой да не може да извърши това, което Кобилевич направил. Това е всичко, о, Кобилевич, за твоя юначен спомен!

На 25 септември в неделя потеглихме от град Прищина из равното Косово поле през няколко села и по една планина, наречена Форма¹³. Там от лява страна се намира една крепост и един град Ново бърдо¹⁴, разположен на планина. В долината пристигнахме до едно село Ливоц¹⁵, където спряхме.

На 26 септември, понеделник, от Ливоц минахме през една равнина и по една планина Рапато¹⁶, сетне през едно хубаво, добре обработено поле, наречено Тополница¹⁷, после пак през една планина Преса¹⁸ и спряхме в едно село Катун.¹⁹

[51] На 27 септември, вторник, пътувахме от Катун до Враня, която представлява град с крепост от лява страна. През една река Морава дойдохме в едно село Сурдулица²⁰, намиращо се под една висока планина, оставаща отляво, и там спряхме.

На 28 септември, сряда, след час разстояние от Сурдулица стигнахме до една доста висока, дълга и голяма планина, наречена Чемерник²¹. Минахме я за 6 часа и в долината стигнахме до едно село, намиращо се отляво на пътя, наречено Страшимировац²². Там спряхме.

На 29 септември, четвъртък, в деня на св. Архангел Михаил, целия ден останахме в Страшимировац.

И така от Косово поле започва една част или един край на сръбската земя, която от Дунав стига дотук. Тази страна в началото е почти равна и еднообразна, защото Косово поле е дълго към три дни път в посока към Албания и е равно. То е добре заселено с хубави големи села и нивите са добре обработени. Изглежда също, че във всяко село има черква и свещеник, който изпълнява богослужението според предписанията на св. Павел по всяко установено време. Заради това цялата община го храни заедно с жената и децата му, докато е жив.

В тази страна Сърбия има особен език, който наричаме сръбски език. Това е един славянски език, който ние добре разбирахме. Народът на тази страна е набожен и се пази, доколкото е възможно, от злото и греха. Макар в страната да има някои големи планини, в нея все пак виреят много лозя, а всякакво жито расте в изобилие. Има и доста много сребърни руди, така че турският султан изглежда сече всички свои монети от среброто, получено от сръбската земя.

На 30 септември, петък, потеглихме от *Страшимировац* до едно хубаво, добре обработено поле, наречено Знеполе, след това наляво по една малка планина пристигнахме в Грахово поле²³ в един градец, наречен Брезник, където също има много сребърни руди. Там спряхме.

На 1 октомври, събота, от градеца Брезник през Грахово поле пристигнахме в една долина, наречена Клисурса²⁴, а сетне в хубавото дълго Софийско поле. Яздейки, минахме през него и през горната част на град София, като оставихме по-голямата част на града отляво. В града хората умираха много и стигнахме в едно село Слатина (Slatino), където спряхме.

На 2 октомври, неделя, от София през Софийското поле и през няколко села пристигнахме в една горичка до едно село Вакарел²⁵, където останахме тази нощ.

На 3 октомври, понеделник, потеглихме от Вакарел през едно възвишение и дойдохме в един турски градец Ихтиман (Itiman), разположен в едно поле. Града оставихме отдясно до самия път и по каменлив път стигнахме до едно село Клисура²⁶. Там [53] имаше две големи зидани порти²⁷, през една

от които минахме с конете и дойдохме в едно село Ветрен (Vetrem), където спяхме.

От планината Чемерник до дългия каменен мост или до град Одрин цялата тази страна е България (Wulgeris, Wulgaria), Това е една хубава, равна и добре обработена страна, в която има много повече хора и добитък, отколкото в другите [страни, подчинени на султана]. Причината е, че тези краища не се намират близо до границата и по-малко се боят от неприятели. Тук има в изобилие всякакви потребни за човека неща. Жителите изповядват също вярата на св. Павел, както и сърбите. Имат свои свещеници и църкви, боят се твърде много от бога, пазят се, доколкото могат, от злото, срамни дела, пороци и грехове. На нас оказваха голяма чест и почитание и ни посрещнаха радушно в къщите си. И те говорят един славянски език (Windische sprach), който за нас беше малко по-неразбираем от сръбския.

Че страната България в християнско време е имала големи свободи, богатства и всякакво изобилие, може да се види и да се разбере по това, че мъже, жени и деца, всички носят дрехи и ризи, извезани с копчинени конци, макар и груби. [Жените] окачват на шията си сребърни пръстени, а там, където нямат сребро — месингови, оловни и пиринчени. Жените и момите носят плитки, стигащи от главата до петите, също с много украшения по тях.

[54] На 4 октомври, вторник, от Ветрен през една височина дойдохме през една долина и оризища в един турски град Татарджик.²⁸ Ние яздихме през една негова махала, като по-голямата част на града остана вдясно. Сетне се насочихме надясно през Пловдивското поле в едно село Говедарово (Covedarove), където отседнахме.

На 5 октомври, сряда, пътувахме от Говедарово през Пловдивското поле за град Пловдив.²⁹ Там минахме един дълъг дървен мост и наново излязохме на полето и до вечерта стигнахме до тържището Конуш.³⁰

Пред град Пловдив, преди да се влезе в града, Ибрахим паша³¹ е построил един доста хубав, голям, иззидан четириъгълен обор, в който могат да бъдат подслонени 800 коня.

На 6 октомври, четвъртък, пътувахме от Конуш през полето, след това през едно друго поле, наречено Калугерица³², и след това се отклонихме малко от пътя вляво в едно село Сировица³³, където спяхме.

На 7 октомври, петък, изминахме 4 мили от Сировица през полето до едно голямо село Семисче³⁴, сетне през едно дълго поле, където турският султан [55] идва на лов, и дойдохме до едно село Вирви³⁵ (което на турски се нарича Ютбугет) и там отседнахме.

На 8 октомври, събота, пътувахме от Вирови през възвишения и равнината до едно селце Харманли. Сетне през една

дълга дъбова гора дойдохме до един хубав нов зидан мост, който е построен от Мустафа бег, един влиятелен паша³⁶. Там спряхме.

Петте изброени дни, именно от вторник до днешния ден, пътувахме през Романия³⁷. В нея по пътищата жителите всички са християни, сърби и българи, които изповядват една вяра и нас навсякъде ни приемаха добре. Разположението на областта Романия е също като това на България, само че в Романия има повече гърци, които не можеха да говорят с нас на славянски език.

На 9 октомври, неделя, от дългия каменен мост над река Марица, по който минахме, яздихме 4 мили път из полето и стигнахме един голям, заграден със стени град, наречен Одрин³⁸. В него влязохме по един доста дълъг мост и стигнахме в един керван-сарай, където отседнахме.

На 10 октомври, понеделник, престояхме в Одрин.

На 11 октомври, вторник, потеглихме от Одрин през едно широко поле и стигнахме в едно село Хавса. Там пренощувахме у един турски селянин.

На 12 октомври, сряда, яздихме дълго от Хавса през полето до едно тържище Бабаевски. [56] Сетне пътувахме през полето до вечерта до едно градче или тържище Люлебургаз, където спряхме.

На 13 октомври, четвъртък, от Люлебургаз яздихме през полето до два хубави дълги зидани моста. Между тях видяхме отляво близо до пътя едно тържище Кариширан. Сетне доста дълго яздихме до едно хубаво и добре застроено тържище Чорлу, където прекарахме нощта.

На 14 октомври, петък, от Чорлу през полето дойдохме до едно турско село, сетне през едно възвишение — до морето, край което яздихме до едно тържище, наречено Силиврия, където отседнахме.

На 15 октомври, събота, потеглихме от Силиврия през полето и стигнахме до морето. Край него яздихме доста дълго и стигнахме до едно тържище, наречено Първото Чекмедже³⁹. Там минахме с конете по един мост, построен над един залив на морето, и там спряхме.

В неделя, 16 октомври, яздихме от Първото Чекмедже през едно възвишение и пак през низината до едно тържище, наречено Второто Чекмедже [Вторият мост]⁴⁰, построен също над един морски залив, и там спряхме.

На 17 октомври, понеделник, пътувахме от Второто Чекмедже през едно малко възвишение, през низината и пак през малка височина. Там ни срещнаха към стотина придворни служители на турския султан [57], които ни изпроводиха в Константинопол. Един цял час яздихме, докато стигнем в нашия хан. Там почивахме известно време в името на бога...

[Пътуване от Цариград за Любляна]

На 22 декември (1530 г.), четвъртък, потеглихме от Цариград за Второто Чекмедже с голяма радост и при бодро настроение и спряхме там.

На 23 декември, петък, потеглихме съвсем рано, цял час преди разсъмване потеглихме от Второто Чекмедже за Първото Чекмедже, като минахме по един мост, след това яздихме край морето и пристигнахме в Силиврия; там спряхме и почивахме в една турска джамия.

На 24 декември, събота, пътувахме от Силиврия през равнината до един голям керван-сарай и село, наречено Харапли⁴¹, сетне потеглихме оттам и през нощта стигнахме в Чорлу, където спряхме.

На 25 декември, неделя, на овета Коледа, престояхме в Чорлу и на 26 декември, понеделник, почти рано бяхме потеглили от Чорлу за керван-сарая Карищран и за Люле бургаз, където прекарахме нощта.

На 27 декември, вторник, от Бургаз пристигнахме в тържището Бабаески, сетне вече доста късно — в един голям керван-сарай в Хавса, където нощувахме.

На 28 декември, сряда, пътувахме от Хавса за Одрин и там пренощувахме.

На 29 декември, четвъртък, потеглихме, изглежда, към обед от Одрин и пътувахме до един каменен мост и там спряхме.

На 30 декември, петък, пътувахме от дългия мост през една дълга дъбова гора до едно българско село, наречено Вирви, и там пренощувахме.

На 31, или последния ден на декември, събота, яздихме от Вирви през дългото султанско поле за село Семисче и сетне за Сировица, където почивахме.

На 1 януари [1531 г.], неделя, на Нова година, от Сировица през едно дълго поле пристигнахме в тържището Конуш. Оттам завихме наляво от досегашния ни път и стигнахме в едно село Касъмово⁴² и там останахме да пренощуваме у едни гръцки [православни] хора.

На 2 януари, понеделник, пътувахме от Касъмово за Пловдив вдясно и пристигнахме в село Пастуса⁴³, където спряхме.

На 3 януари, вторник, пътувахме от Пастуса за река Марица, преминахме няколко села и стигнахме в село Белово, където спряхме.

На 4 януари, сряда, от Белово през две Клисури⁴⁴ и сетне през една дъбова гора стигнахме до една топла минерална баня, наречена Костенец баня, и там спряхме.

На 5 януари, четвъртък, от топлата баня, или Костенец баня, потеглихме доста рано по една дълга, покрита със сняг планина и силен студен вятър, пристигнахме в Самоков, където спряхме.

На 6 януари, петък, останахме в Самоков.

На 7 януари, събота, от Самоков пътувахме до едно село Слатино Бърдо⁴⁵, където срещнахме много християни в железни вериги. Бог да се смили над тях! Сетне продължихме за Червен брег, където спряхме.

На 8 януари, неделя, от Червен брег пътувахме по лош път през една планина и стигнахме до един хубав каменен мост, до едно село, наречено Ослкостаница⁴⁶. Там спряхме.

На 9 януари, понеделник, пътувахме от Ослкостаница през една топла баня, наречена Костанска баня⁴⁷, и през една планина в долина по лош път стигнахме до една река, наречена Крива река, и в едно село Конопница⁴⁸, където ношувахме.

На 10 януари, вторник, от Конопница стигнахме в хубаво поле и пътувахме до едно село на една височина, наречено Страцин, където спряхме.

На 11 януари, сряда, от Страцин минахме през няколко села, яздохме доста дълго и стигнахме във Фрошеве⁴⁹, където преди време е имало хубав замък, и там спряхме.

На 12 януари, четвъртък, от Фрошево пътувахме по една висока планина, Црна гора, което ще рече Черна планина, и стигнахме село Ливац в Моравското поле, след това в Горна Понеша⁵⁰, където спряхме.

На 13 януари, петък, от Горна Понеша през една планина стигнахме в град Прищина, сетне в едно село Бабинос⁵¹ в Косово поле и там спряхме. . .

*Дневник и показател на милите от Рааб
в Долна Австрия до Цариград*

Дата	Път	Мили
[74] 23 септември (1530 г.)	От Нови пазар за замъка Звечан	
петък	или село Митровица	6
24 септември	От Митровица за Прищина	4
събота		
25 септември, неделя	От Прищина за Ливоц	5
26 септември, понеделник	От Ливоц за Катун	5
27 септември, вторник . . .	От Катун за Сурдолица	5
28 септември, сряда . . .	От Сурдолица за Стрезимировци	4
29 септември, четвъртък . . .	престояхме в Стрезимировци.	
30 септември, петък . . .	От Стрезимировци за Брезник	5
1 октомври, събота . . .	От Брезник за Слатина	5
2 октомври, неделя . . .	От Слатина за Вакарел	3
3 октомври, понеделник . . .	От Вакарел за Ветрен	4
4 октомври, вторник . . .	От Ветрен за Говедарово	6
5 октомври, сряда . . .	От Говедарово за Конуш	6
6 октомври, четвъртък	От Конуш за Сировица	3
7 октомври, петък . . .	От Сировица за Вирви	6
8 октомври, събота . . .	От Вирви до Каменния мост	5

9 октомври, неделя . . .	От Каменния мост за Одрин	4
10 октомври, понеделник	Престояхме в Одрин	
11 октомври, вторник	От Одрин за Хавса	4
12 октомври, сряда . . .	От Хавса за Бургаз	6
13 октомври, четвъртък	От Бургаз за Чорлу	5
14 октомври, петък . . .	От Чорлу за Силврия	4
15 октомври, събота . . .	От Силврия за Първото Чекмедже	3
16 октомври, неделя . . .	От Първото Чекмедже за Второто Чекмедже	2
17 октомври, понеделник	От Второто Чекмедже за Цариград	2

Общо 254 мили.

¹ Както и други по-стари автори, Курипешич дели Босна на Долна Босна, която се простирала от р. Уна докъм Сараево, и Горна Босна — от Сараево до Косовска Митровица и Звечан. Главен център на Долна Босна бил гр. Яйце, а на Горна Босна — гр. Сараево. Тази земя паднала под турска власт през 1463 г. Посочената от Курипешич територия не съвпада с границите на сегашната автономна република Босна и Херцеговина в Народна федеративна република Югославия.

² За значението на термина *Zistizn* в печатното издание от 1531 г. — *Zigen* има изказани различни мнения. П. Маткович (цит. съч., с. 34) превежда този термин с „цигани“. Иречек е пропуснал да се спре на това име. По-правдоподобно ни се струва мнението на Д. Пеянович (цит. съч., с. 21, бел. 77), който вижда в тези *Zistizn* и *Zigen* жители на областта Чиче (*Čiče, Čice*) в Източна Истрия, т. е. чичари, които били предимно власи, и други православни преселници от вътрешнобалканските земи.

³ Мартолози били наричани християнски жители от покрайнините и гранични войници. В турската войска съставляли отделни отреди, набирани предимно от християни и служели за охрана на крепости, за пазене на границата или участвували заедно с другата османска армия в плячкосването на чужди територии. Срещу това мартолозите получавали известни права и възнаграждение. С течение на времето и войската на мартолозите започнала да се набира от мюсюлмани.

⁴ Тук се изпускат няколко страници от дневника на Курипешич, които съдържат конкретно описание на пътуването от Мокро до Косовска Митровица и за нас са от по-малък интерес.

⁵ „Гръцкият император“, за който говори авторът тук, е несъмнено сръбският крал Стефан Душан (1331—1335).

⁶ Дн. Косовска Митровица на р. Ибар.

⁷ Вучитрѝн — град на р. Лаб в Косово поле.

⁸ Става дума за султан Мурад I (1359—1389), който бил убит на Косово поле.

⁹ Има се пред вид Лазар Хребелянович, сръбски княз, който след смъртта на последния крал от династията на Неманичите — Урош, убит в битката при Чирмен през 1371 г., се издигнал над останалите сръбски князе и се стремил да обедини силите им в борбата против турците. Бил пленен и убит след победата на турците при Косово поле през 1389 г.

¹⁰ На Милош Кобилич (Кобилевич, Обилич) народното предание и писателите от XV в. приписват убийството на Мурад I по време на битката на Косово поле през 1389 г. Във връзка с това различните автори съобщават различни подробности. По-късно Милош Кобилевич станал един от най-популярните юнаци в сръбската народна поезия.

¹¹ Гай Муций Сцевола бил легендарен римски герой от времето на борбите с етруските. Още юноша той проникнал в лагера на етруските, за да убие техния цар, но бил заловен. Пред заплахите с изтезания да издаде другарите си Сцевола сам сложил дясната си ръка в огъня и не издал нито стон, докато ръката изгоряла.

- ¹² Марк Курций — римски легендарен герой. На римския форум се отворила пропаст. Един от оракулите предрекъл, че тя ще се затвори, когато погълне това, което е най-скъпо на Рим. Марк Курций се хвърлил въоръжен заедно с коня си в зиналата яма. Неговата жертвена смърт донесла успех.
- ¹³ Планината Орма между Прищина и Ново Бърдо, предпланина на Копаоник планина.
- ¹⁴ Ново Бърдо — село на р. Крива река, ляв приток на Биначка Морава.
- ¹⁵ Селото съществува и днес и се намира близо до Биначка Морава.
- ¹⁶ И сега съществува село Рапатово в описвания район.
- ¹⁷ Селце със същото име се намира на р. Крива река.
- ¹⁸ Планина Преса в този район няма. Името се свързва с названието на с. Брезали.
- ¹⁹ Катун — село на р. Източна Морава близо до Враня.
- ²⁰ Селото съществува и днес под същото име и се намира източно от Враня.
- ²¹ Чемерник — склон от Власина планина в непосредствена близост до днешната граница между България и Югославия.
- ²² Страшимировец (Strasschimirowatz) е дн. с. Стрезимировци до самата граница, западно от гр. Трън.
- ²³ За Знеполе (Знепола) и Грахово поле (Grachowepole) вж. подробности у К. Иречек, цит. съч., с. 87—88.
- ²⁴ Не може да се определи сигурно коя теснина е имал пред вид Курипешнич между Брезник (Pressnicki) и София. Като топоним името Клисюра (Clissura) сега не се среща в този район.
- ²⁵ Курипешнич е използвал българската форма Вакарел (Vackhovell) за разлика от повечето други пътешественици, които предпочитат турското име на това селище.
- ²⁶ С. Клисюра (Clissura) се намирала в подножието на прохода. Курипешнич е един от малцината автори, които споменават българското име на това селище.
- ²⁷ Авторът говори за Траяновите врата.
- ²⁸ Tatarizicki — така е предадено името на Татар Пазарджик, дн. Пазарджик.
- ²⁹ Курипешнич е един от малцината пътешественици, които използват името Пловдив, а не Филипопол (Plaudl, Plaudin, Ploudin).
- ³⁰ Khomis, Khanus — Конуш, селото съществува и днес със същото име.
- ³¹ Ибрахим паша — велик везир при Сюлейман I (1523—1535). По произход бил християнин от Епир. Бил способен и полезен държавник за султана, ползувал се с голяма власт, но бил заподозрян и убит.
- ³² Калугерица (Khalugeritza) — името се споменава и от други автори от XVI в. Сега такова име не се среща.
- ³³ Сировица, Сироница (Sirovitza, Sironitza) — името сега не се среща.
- ³⁴ Семисче (Somisxhe) Семусдже, у Хаджи Калфа, е известното от средновековната история на България с. Клокотница, Хасковско.
- ³⁵ Вирви (Virui), в печатното издание на Курипешнич погрешно Вирни (Virni) на български трябва да е Вирово. От Швайгер през 1578 г. се споменава като Вирово (Virubo). На турски Курипешнич го придава като Ютбулет. Намирало се е близо до Узунджово. В по-късните карти не се отбелязва, изчезнало е още през XVI в. Вж. Шишманов, цит. съч., с. 101.
- ³⁶ Авторът говори за каменния мост при Свиленград, запазил се и досега. Мустафа паша бил везир при Селим и Сюлейман I, румелийски берлейбей и заемал други високи постове в държавата. Женен бил за сестрата на Сюлейман I. Курипешнич е един от първите чужди пътешественици, които са минали наскоро след построяването на моста и съобщават за него. Повече за това вж. А. Разбойников, Свиленград, произход на селището и строеж на жилищата му — Тракийски сборник, кн. 3, С., 1932, с. 131—133; Стр. Димитров и Б. Недков, Надпис на моста при Свиленград. — сп. Археология, год. V, 1963, кн. 1, с. 46—51.
- ³⁷ Романия — Румелия, Тракия.
- ³⁸ За разлика от печатното издание от 1531 г., където името на селището е Адрианопол, в ръкописа и изданието на Елеонора Ламберг-Шварценберг се

използува формата Дринопол (Drinopol). Ханс Дерншвам пише: „Адрианополис сега се нарича Тринопол (Trinapol).“

³⁹ Първото Чекмедже — дн. Бююк Чекмедже.

⁴⁰ Второто Чекмедже — дн. Кючук Чекмедже.

⁴¹ Името Харапли вероятно идва от Араблар, селище, намиращо се малко по на север от Киникли, разположена на главния път. Повечето други пътешественици споменават Киникли.

⁴² Касъмово (Khassimwevo) — дн. с. Моминско, Пловдивско.

⁴³ Pastussa — така е записано името на с. Пастуша, малко селце, намиращо се на юг от Перушица. Сега влиза в състава на това селище. В първото печатно издание, използвано от Маткович и Иречек, името е дадено изопачено Patrissa. Това е затруднило двамата изследвачи и Маткович пише, че от такова населено място „няма следа нито по картите, нито по книгите“. Иречек е допуснал, че това може да бъде Пастуша.

⁴⁴ Едната от двете Клисуре е несъмнено дн. Момина клисура, а другата вероятно Момина баня (Солудервент), влизаща в състава на гара Костенец.

⁴⁵ Слатино Бърдо — тук приемаме транскрипцията на Иречек на формите Slauwerda, Slatinwerden, която ни се струва единствено приемлива. В топонимията на района между Самоков (Samokow) и с. Червен брег (Zernovo Bregu) такова име не се среща. Има село Слатино, което влиза в състава на Бобошевската община.

⁴⁶ Така силно изопачено е предадено вероятно името на с. Слокошица (на турски Ослокостиджа (Osslkhostanitza).

⁴⁷ Khostanskha Wana — дн. Кюстендил. Средновековният български Велбъжд в сръбските писмени паметници от XIV—XV в. е означаван като Велбъждска или Беобушка баня. Населението на околните села е наричало града само Баня. Срв. Иречек, цит. съч., с. 73.

⁴⁸ Селище Khonopnitza — близо до Крива паланка.

⁴⁹ Фрошево, Фростево (Froscheue, Frosteno) — това име не може да се уточни, сега не се среща.

⁵⁰ Село Понеш (Ober-Ponescha) се намира на хребета на планината Црна гора.

⁵¹ Бабинос (Babinos) — вероятно е изопачено като Бабин мост на р. Лаб между Прищина и Вучитрѝн.